

Valtuustoaloite päivähoitomaksujen poistamisesta

Kaupunginvaltuusto 17.04.2023

Kaupunginvaltuuston esityslistalla olleiden asioiden tultua käsitellyksi puheenjohtaja totesi, että Keskustan valtuustoryhmä on jättänyt valtuustoaloitteen päivähoitomaksujen poistamisesta.

Aloite kuuluu seuraavasti:

”Oriveden Keskustan valtuustoryhmä esittää Oriveden kaupungille varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen poistamista.

Asiakasmaksujen poistaminen voisi toimia monelle nuorelle perheelle houkuttimena muuttaa paikkakunnalle, jolloin se lisäisi kaupungin väkilukua, lisäisi verotuloja ja pidemmällä ajanjaksolla oikaisisi huoltosuhdetta. Samalla se saattaisi lisätä myös tonttikysyntää ja rakentamista, joka tapauksessa vuokra- tai omistusasuntojen kysyntää. Päivähoitomaksujen poistaminen saattaisi myös lisätä työllistymistä, kun se poistaisi yhden mahdollisen kannustinloukun perheiltä.

Oriveden muuttovoiton kääntämiseksi ja siten elinvoimaisuuden parantamiseksi on joka tapauksessa tehtävä jotain. Tällainen uudistus nykyisellä lapsimäärällä maksaisi enintään noin **180 – 190 tuhatta €** vuosi, (arvio 1.3.2023 voimaan tuleen asiakasmaksujen muutoksen jälkeen). Se olisi halvempi ja todennäköisesti houkuttelevampi keino nuorien perheiden saamiseksi kuntaan, kuin esim. veroprosentin alentaminen **0,15 – 0,20** prosentilla, joka nykyisellä tuloveropohjalla maksaisi kaupungille noin **310 – 390 tuhatta €** vuodessa.

Varhaiskasvatukseen tulevien lasten lisääntyvä määrä luonnollisesti nostaisi jatkossa hoitokustannuksia, mutta se olisi kuitenkin prosentuaalisesti enää hyvin pieni lisäys samalla kun esimerkiksi vanhempien työllistymisestä syntyvät verotulot tai paikkakunnalle muuton vuoksi kasvava palveluiden liikevaihto ja siten yhteisöverot lisääntyisivät. On huomattava, että myös päivähoitomaksujen hallinnointi ja kerääminen aiheuttaa kaupungille henkilöstökuluja. Voidaan perustellusti olettaa, että tähän liittyvä työmäärä ainakin jonkin verran vähenisi ja siten mahdollistaisi työresurssien joustavamman käytön myös muihin tehtäviin.

Muista Pirkanmaan kunnista ainakin Virrat on jo ryhtynyt kokeilemaan tätä keinoa vuoden 2023 alusta muuttovirran kasvattamiseksi merkitsemällä kunnassa kirjoilla 31.12.2022 olleille lapsille 0-maksupäätöksen.

On siis syytä varmistaa, ettei Tampereen suunnalta alkava muuttovirta mene Oriveden ohitse.

Keskustan valtuustoryhmä esittää lisäksi, että nyt tehty valtuustoaloite käsiteltäisiin nopeutetussa aikataulussa. Tällöin aloitteelle mahdollisen myönteisen päätöksen myötä kustannukset voitaisiin ottaa huomioon jo vuoden 2024 talousarviossa ja siten uudistus saataisiin voimaan siten, että 31.12.2023 Orivedellä kirjoilla olevat perheet saisivat tämän edun heti v. 2024 alusta. Myös yleisen tiedottamisen ja uutisoinnin vuoksi asian ratkaisemisella myönteisesti olisi kiire.

Oriveden Keskustan valtuustoryhmä

Marjo Mäkinen-Aakula
Matti Koppanen, varavaltuutettu
Timo Raita-aho
Pekka Tuhkanen
Jyrki Tuomaala”

Puheenjohtaja otti valtuustoaloitteen vastaan ja totesi, että aloite lähetetään kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 24.04.2023 § 94

Valmistelija	Talous- ja hallintojohtaja Marjatta Lilja
Esittelijä	Kaupunginjohtaja Juha Kuusisto
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus toimittaa valtuustoaloitteen lasten ja nuorten lautakunnalle valmisteltavaksi siten, että valmistelu toimitetaan kaupunginhallitukselle 30.6.2023 mennessä.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.

Lasten ja nuorten lautakunta 13.06.2023 § 29

Valmistelija	Varhaiskasvatuspäällikkö Sari Koivisto

Orivedellä varhaiskasvatusta järjestetään alle kouluikäisille lapsille kunnallisissa päiväkodeissa, perhepäivähoidossa sekä kouluilla esiopetusta täydentävänä varhaiskasvatuksena. Lisäksi varhaiskasvatusta järjestetään yksityisessä varhaiskasvatuksessa palvelusetelillä ja yksityisen hoidon tuella. Orivesiläisiä lapsia on myös varhaiskasvatuksessa muissa kunnissa sekä kunnallisessa että yksityisessä varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut kunnallisessa varhaiskasvatuksessa

Laissa varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (1503/2016) säädetään kunnan päiväkodissa ja perhepäivähoidossa järjestämisestä varhaiskasvatuksessa perittävästä asiakasmaksusta. Maksuttomasta esiopetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998). Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain mukaan perheen nuorimman lapsen maksu voi kokopäivähoidossa olla enimmillään 295 euroa kuukaudessa. Kuukausimaksu määräytyy perheen koon, bruttotulojen ja lapselle varatun palvelun laajuuden mukaan. Ikäjärjestyksessä seuraavasta kokoaikaisesta varhaiskasvatuksessa olevasta lapsesta voidaan määrätä maksu, joka on enintään 40 prosenttia nuorimman lapsen maksusta. Kustakin seuraavasta lapsesta määrättävä maksu on enintään 20 prosenttia nuorimman lapsen maksusta. Määrättäessä perheen toisen

tai useamman lapsen maksua, käytetään määräytymisen perustana nuorimman lapsen laskennallista kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksua. Lasta koskevaa 28 euroa pienempää maksua ei peritä. Lähtökohtaisesti maksu voidaan periä kunnallisessa varhaiskasvatuksessa enintään 11 kalenterikuukaudelta toimintavuoden aikana.

Yksityinen varhaiskasvatus

Palveluseteli on Oriveden kaupungin myöntämä tuki silloin, kun perhe valitsee yksityisen varhaiskasvatuksen päiväkodista, joka on hyväksytty Oriveden kaupungin yksityiseksi varhaiskasvatuksen palvelusetelipalveluntuottajaksi. Palveluseteli maksetaan yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajalle. Varhaiskasvatuksen palveluseteli on tulosidonnainen, joten perheen tulot vaikuttavat palvelusetelin arvoon ja perheen omaan asiakasmaksu maksuosuuteen.

Palvelusetelin arvo määräytyy lapsen iän, perheen koon, perheen bruttotulojen sekä sovitun palvelutarpeen perusteella. Palvelusetelin laskennallinen asiakasmaksu on varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain suuruinen asiakasmaksu, jonka perhe maksaisi lapsen kunnallisesta varhaiskasvatuksesta. Asiakasmaksun huoltajat maksavat suoraan yksityisen varhaiskasvatuksen palvelusetelipalveluntuottajalle. Palveluseteli on lapsikohtainen ja samanaikaisesti lapsen hoidon järjestämiseen ei voi saada yksityisen hoidon tukea eikä kotihoidon tukea.

Yksityinen perhepäivähoito järjestetään Orivedellä yksityisen hoidon tuella. Tällä hetkellä yksityisessä perhepäivähoidossa on Orivedellä yhteensä 11 varhaiskasvatuspaikkaa. Yksityiset perhepäivähoitajat perivät varhaiskasvatuksesta asiakasmaksun, jonka he voivat määritellä itse. Asiakasmaksu kokopäiväisessä varhaiskasvatuksessa yksityisessä perhepäivähoidossa on tällä hetkellä 280 - 320 euroa kuukaudessa.

Asiakasmaksulain muutokset 1.3.2023 alkaen

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki muuttui 1.3.2023 alkaen siten, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettiin korottamalla maksujen perusteena olevia tuloeroja 33 prosenttia. Muutoksen johdosta kuntien maksutuottojen arvioidaan alenevan noin 70 miljoonaa euroa. Valtakunnallisesti on arvioitu tuloerojen korottamisen vähentävän maksutuottoja noin 29 prosenttia verrattuna vuoden 2021 asiakasmaksutuloihin. Maksutuottojen menetys kompensoidaan kunnille kohdistamalla aiempaa suurempi osa yhteisöveron tuotosta kunnille.

Orivedellä 0-asiakasmaksulla olevia lapsia oli varhaiskasvatuksessa ennen maaliskuuta 2023 noin 35 %. Maalis- ja huhtikuun 2023 asiakasmaksupäätösten ja palvelusetelinarvopäätösten perusteella 0-maksulla olevia lapsia on Orivedellä nykyään keskimäärin 70 %. Asiakasmaksut ovat lisäksi alentuneet useilla perheillä tuloerojen korotuksen jälkeen sekä kunnallisessa varhaiskasvatuksessa että palvelusetelillä tuotetussa varhaiskasvatuksessa.

Asiakasmaksutulokertymän kehitys

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksutulot ovat pienentymässä Orivedellä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutosten myötä seuraavasti:

Asiakasmaksutulot yhteensä	v. 2021	v. 2022	toteutunut 1 - 2 /2023	toteutunut 3 - 4 /2023	Arvio v. 2023	Arvio v. 2024
Kunnallinen varhaiskasvatus, 11 kk/v	296 548 €	203 688 €	39 511 €	26 511 €	158 810 €	145 810 €
Pilke Huippu (8/21 alkaen), 12 kk/v	30 677 €	105 894 €	18 247 €	14 336 €	89 927 €	86 016 €
Yksityinen perhepäivähoito (8/21 alkaen), 12 kk/v	11 200 €	28 320 €	6 600 €	6 600 €	39 600 €	39 600 €
Yhteensä	338 425 €	337 902 €	64 358 €	47 447 €	288 337 €	271 426 €

Vuoden 2023 ja 2024 asiakasmaksutulojen tulokertymäärä arvio on laskettu maalisi- ja huhtikuun 2023 asiakasmaksu- ja palveluseteliarvopäätösten perusteella.

Maksuttoman varhaiskasvatuksen kustannusvaikutukset

Maksuttomassa varhaiskasvatuksessa tulee huomioida lasten ja perheiden tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen kohtelu ja asema varhaiskasvatuspaikasta ja sen järjestämistavasta riippumatta. On tärkeää, että maksuton varhaiskasvatus olisi toteutuessaan kaikissa Oriveden kaupungissa järjestetyissä varhaiskasvatuspalveluissa, niin kunnallisessa kuin yksityisessä varhaiskasvatuksessa.

Mikäli varhaiskasvatuksesta päätetään tehdä Orivedellä maksutonta, tulisi mukaan keskusteluun ja päätöksentekoon ottaa myös koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan muuttaminen maksuttomaksi. Aamu- ja iltapäivätoiminnan tulot ovat olleet Orivedellä noin 45 000 euroa vuodessa (toteuma v. 2022).

Hallinnollista työtä maksuton varhaiskasvatus vähentäisi vain vähän, sillä maksuton varhaiskasvatus poistaisi hallinnollisesta työstä käytännössä vain perheen tulotietojen tarkistamisen ja niiden perusteella asiakasmaksun määräämisen. Kunnallisessa ja palvelusetelillä järjestetyssä varhaiskasvatuksessa aloittaville uusille perheille tulisi tehdä edelleen varhaiskasvatuksen palvelupäätös sekä asiakasmaksupäätös (0-maksuna) tai palvelusetelin arvopäätös (täysimääräisellä arvolla). Varhaiskasvatuksen palveluntarpeen (tuntivälyksen) muuttuessa tulisi tehdä edelleen uusi asiakasmaksupäätös tai palvelusetelin arvopäätös. Huoltajien lisäksi nämä kaikki edellä mainitut päätökset tarvitaan aina myös Varhaiskasvatuksen tietovarantoon (Varda), jonne tiedot varhaiskasvatuksesta siirtyvät Orivedeltä järjestelmäintegraatiolla varhaiskasvatuksessa käytössä olevan Abilita-ohjelman kautta. Varhaiskasvatustietojen tallentamisesta Varaan määrätään varhaiskasvatuslaissa (540/2018).

Kunnallisen varhaiskasvatuksen arvioidun asiakasmaksukertymän 145 810 euroa (vuosi 2024) lisäksi tulee maksuttoman varhaiskasvatuksen kustannusvaikutuksissa huomioida myös yksityisen varhaiskasvatuksen maksuttomuus. Orivedellä toimiville yksityisille varhaiskasvatustoimijoille tulisi korvata heidän menettämänsä asiakasmaksutulot täysimääräisinä, jotta myös heillä olisi mahdollista antaa maksuton varhaiskasvatus orivesiläisille asiakkailleen. Yksityisten varhaiskasvatustoimijoiden asiakasmaksutuloja tulisi kaupungin korvattavaksi vuonna 2024 arvion mukaan noin 125 616 euroa.

Yhteensä maksuttoman varhaiskasvatuksen kustannusvaikutukset olisivat kunnallisen varhaiskasvatuksen perimättöminä asiakasmaksuina, palvelusetelin täysimääräisenä maksamisena palvelusetelipalveluntuottajalle sekä yksityisen perhepäivähoidon korvattavina asiakasmaksutuloina vuonna 2024 arviolta noin 271 426 euroa.

Orivedellä kunnallista tai palvelusetelillä järjestettyä varhaiskasvatusta käyttävistä lapsista on 0-maksulla noin 70 %, eli huoltajat eivät maksa tuolloin lainkaan varhaiskasvatusmaksua. Kokonaan maksuttoman varhaiskasvatuksen kustannukset olisivat Orivedellä noin 271 426 euroa vuodessa (arvio v. 2024). Maksuttoman varhaiskasvatuksen kokonaiskustannus on liian suuri Oriveden kaupungille.

Esittelijä Kasvatus- ja opetusjohtaja Mia Mattila

Päätösehdotus Lasten ja nuorten lautakunta
1. vastaa valtuustoaloitteeseen ja esittää, että Oriveden kaupunki ei siirry maksuttomaan varhaiskasvatukseen ja
2. lähettää asian edelleen jatkovalmisteltavaksi kaupunginhallitukselle.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Kaupunginhallitus 26.06.2023 § 155
230/02.05.00.00/2023

Valmistelija Talous- ja hallintojohtaja Marjatta Lilja

Esittelijä Kaupunginjohtaja Juha Kuusisto

Päätösehdotus Kaupunginhallitus esittää, että valtuusto päättää
1. antaa valtuustoaloitteeseen lasten ja nuorten lautakunnan päätöksen mukaisen vastauksen, jonka mukaan Oriveden kaupunki ei siirry maksuttomaan varhaiskasvatukseen ja
2. toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Merkittiin pöytäkirjaan, että kasvatus- ja opetusjohtaja Mia Mattila oli asiantuntijana paikalla asian käsittelyn aikana.

Merkittiin pöytäkirjaan, että kokous keskeytettiin tauon ajaksi kello 16.36-16.51.
